

Samlenotat til Folketingets Europaudvalg

Konkurrenceevnerådet (forskning og rum) den 8. december 2023

SAMLENOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Forskningsdelen

1. Rådskonklusioner om forskning og innovation som bidrag til policy-udvikling 2
- *KOM-dokument foreligger ikke*
- *Vedtagelse*
2. Rådets henstilling om en europæisk ramme for at tiltrække og fastholde forsknings-, innovations- og iværksættetalenter i Europa 5
- KOM (2023) 0436
- *Vedtagelse*
3. Politisk drøftelse af videnuddnyttelse som et værktøj for økonomisk og industriel genopretning og robusthed 10
- *KOM-dokument foreligger ikke*
- *Politisk drøftelse*

Rumdelen

4. Rådskonklusioner om status for trafikstyring i rummet 12
- *KOM-dokument foreligger ikke*
- *Vedtagelse*
5. Udveksling af synspunkter om EU's fremtidige rumpolitik i en verden under forandring. 15
- *KOM-dokument foreligger ikke*
- *Udveksling af synspunkter*

27. november 2023

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**

Børsgade 4
Postboks 2135
1015 København K
Tel. 3392 9700

www.ufm.dk

CVR-nr. 1680 5408

1. Rådskonklusioner om forskning og innovation som bidrag til policy-udvikling

- Vedtagelse

KOM-dok foreligger ikke.

Nyt notat

1. Resumé

Det spanske formandskab har fremlagt udkast til rådskonklusioner om forskning og innovation som bidrag til policy-udvikling. Rådskonklusionerne har til formål at understrege vigtigheden af evidensbaseret politik og har ligeledes et fokus på regioners rolle ift. forskning og innovation.

Regeringen er enig i vigtigheden af forskningsbaseret viden og evidens, som kan udgøre et vigtigt bidrag til politikudvikling. Herunder at tillid til forskere øges i samfundet og i policy-udviklingen.

Generelt anser regeringen det som positivt, at der er fokus på at styrke forsknings- og innovationssystemet i EU. Regeringen finder, at det nationale ansvar og nationale investeringer er nødvendige for at etablere sunde forsknings- og innovations økosystemer.

Rådskonklusionerne er på dagsordenen for rådsmødet (forskning og rum) den 8. december 2023 med henblik på vedtagelse. Regeringen støtter vedtagelsen af rådskonklusionerne.

2. Baggrund

Rådskonklusionerne udspringer fra det kontinuerlige arbejde med udviklingen af det europæiske forskningsrum. Det er én af målsætningerne i arbejdet med det europæiske forskningsrum effektivt at udnytte potentialerne i forskning og innovation til gavn for samfundet og det gøres bl.a. ved at forskning og innovation bringes ind i policy-udvikling. Derudover har rådskonklusionerne baggrund i den europæiske revisionsrets anbefalinger om synergi mellem Horizon 2020 og strukturfondsmidler samt deres rapport om forskellen i innovation-performance på tværs af EU. Endelig fremhæves den europæiske genopretnings- og resiliensfacilitet, som har til formål at sikre et stærkere og mere modstandsdygtigt EU efter de nuværende kriser.

3. Formål og indhold

Rådskonklusionerne er opdelt i tre afsnit, som adresserer henholdsvis evidensbaseret politikudvikling, en styrket rolle for regioner i konkurrencedygtige forsknings- og innovationssystemer samt betydningen af den europæiske genopretnings- og resiliensfacilitet i forhold til det europæiske forskningsrum.

Første afsnit under titlen 'forskning i den offentlige policy-udvikling med henblik på at forbedre livet for borgere og styrket demokrati' genkalder, at EU har en lang tradition for forsknings- og evidensbaseret politik. Det understreges, at EU's konkur-

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

renceevne og realiseringen af det europæiske forskningsrum kræver stærke forsknings- og innovationssystemer i medlemslandene, hvilket i høj grad er et nationalt ansvar og kræver nationale investeringer. Rådskonklusionerne understreger, at videnbaseret rådgivning skal være pålidelig, verificerbar, rammende og transparent samtidig med at forskningsfrihed respekteres. Samtidig anerkendes behovet for, at kapacitet inden for forskningsbaseret rådgivning skal opbygges og udvides i EU. I denne forbindelse fremhæves princippet om 'open science' som centralt. Rådskonklusionerne fremhæver, at inddragelse af forskning og innovation i policy-udvikling varierer på tværs af medlemslandene alt afhængig af nationale omstændigheder.

Under første afsnit opfordres Europa-Kommissionen, i samarbejde med medlemsstaterne, til at fortsætte udviklingen og promovningen af konceptet 'Science for Policy', herunder fremme evidensbaseret viden i policy-udviklingen. Derudover opfordres Europa-Kommissionen til at fremme brugen af instrumentet for teknisk støtte samt Horizon Europe's Policy Support Facility for at styrke strukturerne omkring forsknings- og evidensbaseret politik.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

I andet afsnit af rådskonklusionerne sættes fokus på regionernes rolle i forhold til styrkede forsknings- og innovationsøkosystemer. Rådskonklusionerne genkalder, at regional udvikling hovedsageligt er nationalt og regionalt ansvar. Strukturfundsmidler og strategierne for intelligent specialisering (S3) kan bruges til at øge interaktionen mellem forskellige aktører i økosystemerne med henblik på at nedbringe regional skævhed. Rådskonklusionerne genkalder, at EU på trods af en forbedring af de samlede innovationsresultater stadig har store regionale og nationale forskelle i innovationskapaciteten.

Det sidste afsnit i rådskonklusionerne adresserer den europæiske genopretnings- og resiliensfacilitets betydning for EU's prioriteter og det europæiske forskningsrum. Det understreges, at forsknings- og innovationstiltag finansieret under den europæiske genopretnings- og resiliensfacilitet har kapacitet til at transformere det europæiske forsknings- og innovationssystem igennem bl.a. et excellent og vel-fungerende europæisk forskningsrum, som finder løsninger på Unionens og nationale prioriteter inden for f.eks. den grønne og digitale transformation.

Europa-Kommissionen inviteres i rådskonklusionerne til at informere medlemsstaterne om resultaterne af en gennemført midtvejsevaluering af den europæiske genopretnings- og resiliensfacilitet. Samtidig inviteres Europa-Kommissionen til at gennemføre et separat, men komplementerende studie af den europæiske genopretnings- og resiliensfacilitet med fokus på forsknings- og innovations aktiviteter.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Der redegøres ikke for nærhedsprincippet i denne sammenhæng, da der ikke er tale om stillingtagen til konkrete forslag.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Vedtagelsen af rådskonklusioner har ikke lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

8. Høring

Samlenotatet har været i høring i EU-specialudvalget for forskning med frist mandag den 20. november. Der er ikke kommet høringssvar.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes at være opbakning til vedtagelsen af rådskonklusionerne.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter vedtagelsen af rådskonklusionerne. Regeringen er enig i vigtigheden af forskningsbaseret viden og evidens, som kan udgøre et vigtigt bidrag til politikudvikling. Herunder at tillid til forskere øges i samfundet og i policy-udviklingen.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Generelt anser regeringen det som positivt, at der er fokus på at styrke forsknings- og innovationssystemet i EU. Regeringen finder, at det nationale ansvar og investeringer heri er nødvendige for at etablere sunde forsknings- og innovations økosystemer.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for udvalget.

2. Rådets henstilling om en europæisk ramme for at tiltrække og fastholde forsknings-, innovations- og iværksættertalenter i Europa

– Vedtagelse

KOM (2023) 0436

Revideret udgave af grund- og nærhedsnotat af den 26. september 2023 forud for rådsmøde den 8. december 2023. Nye afsnit er markeret med en streg i margenen.

Henstillingen ventes vedtaget på Konkurrenceevnerådet (forskning/rum) den 8. december 2023.

1. Resumé

Europa-Kommissionen offentliggjorde sit forslag til rådshenstilling om en europæisk ramme for at tiltrække og fastholde forsknings-, innovations- og iværksættertalenter i Europa den 13. juli 2023. Henstillingen har til formål at imødekomme udfordringer i forhold til at tiltrække forskere og skabe bæredygtige forskerkarrierer, balanceret udveksling af forskningstalenter samt international, tværfaglig og tværsektoriel mobilitet.

Regeringen støtter henstillingen, som anbefaler EU's medlemsstater at arbejde for bedre rammer for at fastholde europæiske forskere og gøre Europa til en attraktiv destination for udenlandske forskningstalenter. Samtidig understreger regeringen, at der er tale om et område med national kompetence, som medlemsstaterne selv har ansvar for at forvalte. Regeringen er desuden tilfreds med, at der er indarbejdet henvisning til nationale forskelle og institutionel autonomi.

2. Baggrund

Europa-Kommissionen offentliggjorde sit forslag til rådshenstilling om en europæisk ramme for at tiltrække og fastholde forsknings-, innovations- og iværksættertalenter i Europa den 13. juli 2023. Forslaget er oversendt til Rådet i dansk sprogversion den 8. august 2023. Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF, artikel 182 stk. 5 og 292. En henstilling er ikke juridisk bindende.

På områderne for forskning, teknologisk udvikling og rummet har Unionen kompetence til at gennemføre tiltag, dog således at udøvelsen af denne kompetence ikke kan føre til, at medlemsstaterne forhindres i at udøve deres kompetence, jf. EUF, artikel 4, stk. 3. Med henblik på at nå målene om det Europæiske Forskningsrum med fri bevægelighed for forskere kan Europa-Kommissionen foreslå aktioner, som supplerer de aktioner, der iværksættes i medlemsstaterne jf. TEUF, artikel 180.

Forslag til henstillingen har til formål at imødekomme betænkeligheder fra Europa-Kommissionen og Rådet i forhold til attraktive og bæredygtige forskerkarrierer, balanceret udveksling af talenter samt international, tværfaglig og tværsektoriel mobilitet. Derudover sigter henstillingen mod at gennemføre et af de forventede resultater i den politiske dagsorden for Det Europæiske Forskningsrum jf. TEUF, artikel 179, stk. 1, navnlig udviklingen af en europæisk ramme for forskerkarrierer.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Europa-Kommissionen fremhæver, at der siden lanceringen af Det Europæiske Forskningsrum i 2000 er gjort betydelige fremskridt for forskere. Der er dog stadig udestående spørgsmål, som kræver mere målrettede og effektive foranstaltninger. Tiltrækning og fastholdelse af forskere i EU er adresseret i Europa-Kommissionens meddelelse om et nyt Europæisk Forskningsrum fra 2000 (COM(2000) 6 final) og er siden behandlet ved Rådets konklusioner fra maj 2021, hvor behovet for en mere koordineret indsats på europæisk plan blev fremhævet.

3. Formål og indhold

Formålet med forslaget til henstillingen er at imødekomme udfordringer i forhold til attraktive og bæredygtige forskerkarrierer, afbalanceret udveksling af talenter og international, tværfaglig og tværsektoriel mobilitet. Målet er at fastholde europæiske forskere og gøre Europa til en attraktiv destination for udenlandske forskningstalenter.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Europa-Kommissionen foreslår, at der anvendes en fælles definition af en "forsker" for bedre anerkendelse af erhvervet i Europa. Det præciseres også, at forskere kan ansættes i en række forskellige forskningserhverv i alle relevante sektorer, herunder den akademiske verden, erhvervslivet, den offentlige forvaltning og den almennyttige sektor. Henstillingen anbefaler medlemsstaterne, at de anerkender forskningserhverv uanset ansættelsessted og sektor. Dette skal understøtte sammenlignelighed af forskerkarrierer på tværs af medlemsstater, sektorer og institutioner. I denne sammenhæng opfordres medlemsstaterne til at indføre nye versioner og ajourføre den europæiske klassifikation af færdigheder, kompetencer, kvalifikationer og erhverv (ESCO).

Medlemsstaterne opfordres til at forbedre og fremme ansættelses- og arbejdsvilkårene og sikre balance mellem arbejdsliv og privatliv, herunder bl.a. ved overholdelse af kollektive overenskomster. Derudover anbefales medlemsstaterne at bekæmpe usikre ansættelsesforhold, blandt andet ved at begrænse tidsbegrænsede kontrakter og fremme mere bæredygtige finansieringsmekanismer for forskningsorganisationer. Elementer, som Europa-Kommissionen vurderer, er et grundlæggende vilkår ift. at gøre forskerkarriere mere attraktive.

I forhold til støtte af forskere, der er i starten af deres forskerkarriere, anbefaler Europa-Kommissionen en række foranstaltninger:

1. give ph.d.-studerende de arbejdsvilkår og socialsikringsrettigheder, der gælder for forskere i andre karrierefaser samt en passende løn,
2. fremme anvendelse af og støtte til incitamenter for forskere, der er på et tidligt trin i deres karriere,
3. udbygge arbejdsgivernes anvendelse af og støtte til incitamenter til ansættelse af forskere i alle sektorer, navnlig permanent eller tidsbegrænsede kontrakter,
4. fremme og værdsætte inter-institutionel, tværsektoriel, tværfaglig og geografisk mobilitet, herunder virtuel mobilitet,

5. styrke samarbejde mellem videregående uddannelsesinstitutioner, forskningsbidragsydere og andre relevante aktører i økosystemet, navnlig industrien og virksomheder mhp. kvalifikationsbehov for kompetenceudvikling.

Medlemsstaterne anbefales desuden at træffe passende foranstaltning til at sikre, at ph.d.-uddannelsen tilpasses til overførelsesbare karrierer i alle relevante sektorer. I denne forbindelse opfordres medlemsstaterne til at styrke forskernes færdigheder, navnlig tværfaglige kvalifikationer, ved at gøre brug af den europæiske kompetenceramme for forskere (ResearchComp).

For at fremme højt kvalificerede og modstandsdygtige forskningstalenter, der kan bidrage til Europas genopretning og konkurrencefordele, opfordres medlemsstaterne til at dyrke en innovations- og iværksættertankegang hos forskere. Særlig vægt bør ifølge forslaget til henstilling lægges på at fremme kvindelige iværksættere i universitetsmiljøerne. Førnævnte indebærer stærkere bånd mellem den akademiske verden og industrien og en iværksætter- og innovationskultur med talenter.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

I henstillingen opfordres Europa-Kommissionen til at træffe en række foranstaltninger i forbindelse med udvikling af initiativer, der fremmer udveksling af talenter på tværs af sektorer:

- støtte gensidig læring mellem medlemsstaterne på grundlag af modeller for tværsektorielle mobilitetsordninger, der er udarbejdet af Europa-Kommissionen,
- styrke de tværsektorielle mobilitetskomponenter i de eksisterende instrumenter for at fremme forskeres mobilitet og om nødvendigt supplere dem med nye instrumenter,
- skabe opmærksomhed omkring tværsektorielle mobilitetsordninger via en talentplatform under Det Europæiske Forskningsrum.

Europa-Kommissionen anbefaler medlemsstaterne at fremme tværsektoriel mobilitet og alle andre former for mobilitet og bidrage til, at forskere kan oprette nystartede virksomheder. Medlemsstaterne opfordres i denne forbindelse til at fremme og støtte vurdering og belønning af de forskellige karriereforløb for at sikre, at der tages tilstrækkeligt hensyn til deres merværdi i forbindelse med ansættelse, karriereudvikling og vurdering af forskere.

For at skabe en balanceret udveksling af talenter henstilles det til medlemsstaterne at træffe foranstaltninger mhp. at skabe gunstige, attraktive og konkurrence-dygtige betingelser for gennemførelse af forsknings- og innovationsaktiviteter i udlandet, og som kan bringes tilbage til oprindelseslandet. Europa-Kommissionen henstiller til at træffe en række foranstaltninger, som skal medvirke til en balanceret udveksling af talenter:

- støtte til gensidig læring for medlemsstaterne med henblik på at reformere deres forsknings- og innovationssystemer,
- overvåge mobilitetsstrømme gennem et interaktivt kort over talentudveksling,

- styrke tværnationale forbindelser med videnskabelige diasporasamfund samt tredjelande og gøre det lettere at tiltrække forskningstalenter, men ligeledes gøre det attraktivt for forskere at vende retur til deres oprindelige institution,
- fremme en balanceret udveksling af forskere på EU-plan ved at styrke en kvalificeret arbejdsstyrke gennem uddannede og entreprenante forskere og innovatorer.

Ifølge henstillingen bør Europa-Kommissionen og medlemsstaterne yde støtte til gennemførelse og videreudvikling af eksisterende og nye værktøjer til støtte for forskerkarrierer (f.eks. EURAXESS, RESAVER, ResearchComp). De vil alle indgå i den kommende talentplatform under det Europæiske Forskningsrum, som vil fungere som en one-stop-shop for forskere, der også yder støtte til forskningsorganisationer.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Det henstilles til medlemsstaterne at anerkende betydningen af godkendelse og gennemførelse af chartret, kodeks for forskere og det nye charter for forskere. Et nyt charter for forskere vil således erstatte chartret og kodeks for forskere fra 2005 og støtte tilvejebringelsen af gode arbejdsvilkår og forskningsmiljøer i relevante organisationer.

Endelig anbefales medlemsstaterne og Europa-Kommissionen at monitorere forskerkarrierer i EU og gennemførelsen af henstillingen gennem et særligt observatorium for forskerkarrierer, som indsamler information baseret på indikatorer vedr. forskellige aspekter, der er omfattet. Interessenter og politiske beslutningstagere på nationalt og europæisk plan vil på grundlag af disse data kunne træffe evidensbaserede foranstaltninger.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Der er tale om et forslag til en rådshenstilling, som ikke er juridisk bindende. Medlemsstaternes forpligtelser er således ikke bindende, og hver medlemsstat vælger selv sin tilgang.

6. Gældende dansk ret

Forslaget til rådshenstilling medfører ingen konsekvenser for dansk ret.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Henstillingen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

Henstillingen har ikke i sig selv statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser. I det omfang henstillingen senere udmøntes i konkrete initiativer, vil det skulle vurderes, om det vil medføre statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Andre konsekvenser

Henstillingen skønnes ikke i sig selv at medføre administrative konsekvenser for Danmark. I det omfang henstillingen senere udmøntes i konkrete initiativer på de videregående uddannelsesinstitutioner, vil det skulle vurderes, hvorvidt og i hvilke omgang, at det vil medføre administrative konsekvenser fsva. indsamling af data.

8. Høring

Forslaget til rådshenstilling blev sendt i skriftlig høring i EU-specialudvalget for forskning den 1. august 2023. Der indkom ingen høringssvar.

Samlenotatet har været i høring i EU-specialudvalget for forskning med frist mandag den 20. november.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at det foreliggende dokument bliver budt velkommen af medlemslandene.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen vurderer, at den fortsatte udvikling af forskerkarrierer er et væsentligt aspekt af det Europæiske Forskningsrum. Regeringen støtter formålet med henstillingen, som anbefaler EU's medlemslande at arbejde for bedre rammer for at fastholde europæiske forskere og gøre Europa til en attraktiv destination for udenlandske talenter. Samtidig understreger regeringen, at der er tale om et område med national kompetence, som medlemsstaterne selv har ansvar for at forvalte. Regeringen er desuden tilfreds med, at der er indarbejdet henvisning til nationale forskelle og institutionel autonomi.

12. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for udvalget. Der blev oversendt grund- og nærhedsnotat den 26. september 2023.

3. Politisk drøftelse af videnudnyttelse som et værktøj for økonomisk og industriel genopretning og robusthed

- Drøftelse

KOM-dok foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Det forventes, at formandskabet vil lægge op til en drøftelse af, hvordan videnudnyttelse kan bruges som et værktøj for økonomisk og industriel genopretning og robusthed. Der er ikke modtaget materiale til punktet, men drøftelsen forventes at tage udgangspunkt i erfaringerne med forsknings- og innovationstiltag finansieret under den europæiske genopretnings- og resiliensfacilitet. Regeringen bakker op om drøftelsen. Regeringen finder det overordnet positivt, at der er fokus på, at den viden, der skabes via offentlig finansieret forskning, omsættes til værdi for samfundet.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

2. Baggrund

Midler fra den europæiske genopretnings- og resiliensfacilitet, som er allokeret til Horisont Europa er øremærket til strategisk prioriteret forskning på det grønne område, det digitale område, sundhedsområdet og til innovationsprojekter under Det Europæiske Innovationsråd.

De midler fra genopretnings- og resiliensfaciliteten, der udmøntes decentralt af medlemsstaterne, har til formål at fremme EU's økonomiske, sociale og territoriale samhørighed, økonomisk og social konvergens, forbedre landenes robusthed, tilpasningsevne, imødegå sociale og økonomiske konsekvenser af COVID-19-krisen, styrke den grønne og digitale omstilling samt styrke økonomisk vækst og arbejdspladser.

Videnudnyttelse har været adresseret ved rådshenstilling om emnet, som blev vedtaget i 2022. Rådshenstillingen beskæftigede sig med, hvordan der i højere grad kan skabes social og økonomisk værdi af den viden, som produceres på de offentligt finansierede forskningsinstitutioner. Til det formål indeholdt henstillingen uforpligtende retningslinjer for politikudviklingen inden for videnoverførsel.

3. Formål og indhold

Formandskabets oplæg til drøftelse er ikke modtaget. Det spanske formandskab har haft fokus på midler under den europæiske genopretnings- og resiliensfacilitet. Det forventes på denne baggrund at den politiske drøftelse bl.a. vil omhandle erfaringer med videnudnyttelsen gennem anvendelse af midlerne.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Ikke relevant.

8. Høring

Samlenotatet har været i høring i EU-specialudvalget for forskning med frist mandag den 20. november.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det er forventningen, at medlemsstaterne vil bakke op om drøftelserne.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen bakker op om drøftelsen. Regeringen finder det overordnet positivt, at der er fokus på, at den viden, der skabes via offentlig finansieret forskning, omsættes til værdi for samfundet. Regeringen finder det vigtigt, at anvendelsen af midler under genopretningsfaciliteten sker effektivt og til gavn for samfundet.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for udvalget.

4. Rådskonklusioner om status for trafikstyring i rummet

- Vedtagelse

KOM-dok foreligger ikke.

1. Resumé

Rådskonklusionerne sætter fokus på det stigende behov for styringen af trafik i rummet. Der peges bl.a. på etablering af et pilotprojekt, på samarbejde mellem Kommissionen, EU's udenrigstjeneste og medlemslandene og på behovet for internationalt samarbejde. I rådskonklusionerne er der også en opmærksomhed på både civile og militære behov, og ikke mindst på behovet for, at nye krav ikke begrænser den europæiske rumindustri konkurrenceevne. På den baggrund anerkendes Kommissionens initiativ om at foreslå en rumlov relateret til sikkerhed og bæredygtighed i rummet baseret på en konsekvensanalyse.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Regeringen ser positivt på udkastet til rådskonklusionerne, som ligger på linje med tidligere rådskonklusioner om emnet. Regeringen er enig i, at det er behov for at håndtere udfordringerne ift. trafikstyring i rummet, og at dette skal gøres uden at skade den europæiske rumindustri konkurrenceevne.

2. Baggrund

Trafikstyring i rummet er blevet stadig vigtigere i de senere år. Dette skyldes primært en stigning i antallet af satellitter på grund af nye teknologier og lavere opsendelsesomkostninger. Det har øget risikoen for sammenstød, samtidigt med at vi i stigende grad er afhængige af ruminfrastruktur til bl.a. kommunikation, navigation, jordobservation og klimaforskning. Udover den øgede aktivitet udgør rumskrot fra udtjente satellitter en voksende trussel mod aktive missioner. Dette er en udfordring, som kun vil blive større over tid, hvis den ikke adresseres. Med flere og flere lande samt private virksomheder, der bliver aktive i rummet, er der et stigende behov for koordination for at sikre, at alle aktører kan operere sikkert.

På den baggrund har der været flere rådskonklusioner og meddelelser fra Kommissionen, der har fokuseret på trafikstyring i rummet (Space Traffic Management (STM)) og relaterede emner om rumspørgsmål.

3. Formål og indhold

Rådskonklusionerne byder Kommissionens og EU's udenrigstjenestes fælles meddelelse om en "Rumstrategi for sikkerhed og forsvar" velkommen og noterer, at der her foreslås et pilotprojekt, der udforsker synergier med rumprogrammets Space Surveillance and Tracking (SST)-komponent mhp. at levere en første Space Domain Awareness (SDA)-tjeneste, der kan understøtte EU's muligheder for at reagere på rumtrusler og fremme beskyttelsen af eksisterende ruminfrastruktur. Det understreges, at SDA er under medlemslandenes kontrol.

Rådskonklusionerne anerkender vigtigheden af at koordinere både civile og militære krav ift. STM. Forsvars- og sikkerhedsaspekter skal have den nødvendige opmærksomhed, mens de civile aspekter af EU's rumprogrammer skal bevares. Konklusionerne understreger vigtigheden af at bevare den civile natur, mål og styring af EU's rumprogrammer;

Rådskonklusionerne understreger vigtigheden af, at EU styrker sin strategiske autonomi gennem sit SST-system, samtidig med at EU bevarer en åben økonomi. Der opfordres endvidere til, at der udvikles nye aktiviteter til håndtering af rumskrot. Det understreges, at medlemslande fortsat skal udvikle deres nationale SST-kompetencer, ligesom industrien også skal spille en rolle. Kommissionen opfordres til at styrke synergierne mellem forskellige EU-programmer, såsom den europæiske forsvarsfond, rumprogrammet og Horizon Europe. Den europæiske forsvarsfond og rumprogrammet opfordres til at foretrække en dual-use tilgang, når det er muligt og passende.

Rådskonklusionerne fremhæver, at nye STM-tiltag skal fremme og ikke begrænse den europæiske rumindustri konkurrenceevne, hvorfor der er behov for at nye initiativer udvikles i dialog med industriens aktører, herunder start-ups og større virksomheder.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

For at undgå fragmentering af det indre marked opfordrer konklusionerne kommissionen til at hjælpe medlemsstaterne med at koordinere nationale reguleringstiltag ift. STM, og til i tæt dialog med medlemslandene at foreslå frivillige incitamentsbaserede tiltag.

Rådskonklusionerne anerkender Kommissionens initiativ om at foreslå EU-lovgivning der adresserer sikkerhed og bæredygtighed i rummet, som er baseret på en konsekvensanalyse, respekterer national kompetence og tager højde for de særlige behov indenfor sikkerhed og forsvar.

Kommissionen opfordres til at overveje at acceptere rettigheder og forpligtelser under relevante FN-traktater og konventioner om det ydre rum, og til sammen med EU's udenrigstjeneste arbejde for, at byrderne ved at håndtere STM deles internationalt. Ligesom medlemsstaterne bør fremme implementeringen af de 21 retningslinjer for langvarig bæredygtighed af rumaktiviteter udviklet i regi af COPOUS.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Ikke relevant.

8. Høring

Samlenotatet har været i høring i EU-specialudvalget for forskning med frist mandag den 20. november. Der er ikke kommet høringssvar.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det er forventningen, at medlemsstaterne vil støtte vedtagelsen af rådskonklusionerne.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen ser positivt på udkastet til rådskonklusionerne, som ligger på linje med tidligere rådskonklusioner om emnet. Regeringen er enig i, at det er behov for at håndtere udfordringerne ift. trafikstyring i rummet, og at dette skal gøres uden at skade den europæiske rumindustri konkurrenceevne.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for udvalget.

5. Udveksling af synspunkter om EU's fremtidige rumpolitik i en verden under forandring

- Udveksling af synspunkter

KOM-dok foreligger ikke.

1. Resumé

Diskussionsoplægget er endnu ikke udsendt, så punktet er alene kendt på over-skriftniveau.

Det forventes, at drøftelsen af EU's fremtidige rumpolitik i en verden under forandring skal ses i lyset af de senere års geopolitiske- og teknologiske udvikling og i lyset af EU's rumstrategi for sikkerhed og forsvar samt den kommende EU rumlov. Tilsammen har det betydet et øget fokus på rummet som et væsentligt sikkerhedspolitisk domæne – og som afgørende for Europas åbne strategiske autonomi.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Regeringen byder drøftelsen velkommen og finder det positivt, at rumstrategien sætter fokus på sikkerheds- og forsvarsaspekter af rummet. Samtidig finder regeringen det positivt, at der er et fortsat fokus på håndteringen af øget trafik i rummet og på den fortsatte udvikling af EU's civile rumbaserede tjenester inden for bl.a. navigation og jordobservation. Regeringen ser frem til opfølgende drøftelser og fortsat samarbejde om EU's rumpolitik.

2. Baggrund

I 2022 identificerede EU's ledere rummet som et strategisk domæne i det Strategiske Kompas og efterspurgte en EU-rumstrategi for sikkerhed og forsvar. I marts 2023 lancerede Kommissionen og den Høje Repræsentant EU's rumstrategi for sikkerhed og forsvar, som Rådet bød velkommen i november 2023 med vedtagelsen af et sæt rådskonklusioner. Kommissionen har endvidere varslet, at den i 1. kvartal 2024 vil komme med sit forslag til en EU-rumlov, der bl.a. vil adressere trafikstyring i rummet, bæredygtighed og sikkerhed.

3. Formål og indhold

Formålet med punktet er en politisk drøftelse af EU's fremtidige rumpolitik i en verden under forandring.

EU's rumstrategi for sikkerhed og forsvar sætter for alvor fokus på rummet som et væsentligt sikkerhedspolitisk domæne, hvilket har været en stigende tendens i de senere år. Dette ikke mindst i lyset af krigen i Ukraine og den geopolitiske og teknologiske udvikling, som har bidraget til at tydeliggøre rummets betydning for Europas åbne strategiske autonomi. EU's rumstrategi for sikkerhed og forsvar, rådskonklusioner om strategien, samt f.eks. vedtagelsen af IRIS² markerer en udvikling i europæisk rumpolitik, der forventeligt vil blive dagsordenssættende i de kommende år. Samtidig forventes Kommissionen, at komme med deres forslag til en EU-rumlov, der skal adressere trafikstyring i rummet, sikkerhed og bæredygtighed.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Ikke relevant.

8. Høring

Samlenotatet har været i høring i EU-specialudvalget for forskning med frist mandag den 20. november. Der er ikke kommet høringssvar.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det er forventningen, at medlemsstaterne vil bakke op om drøftelserne.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen byder drøftelsen velkommen og finder det positivt, at rumstrategien sætter fokus på sikkerheds- og forsvarsaspekter af rummet. Samtidig finder regeringen det positivt, at der er et fortsat fokus på håndteringen af øget trafik i rummet og på den fortsatte udvikling af EU's civile rumbaserede tjenester inden for bl.a. navigation og jordobservation. Regeringen ser frem til opfølgende drøftelser og fortsat samarbejde om EU's rumpolitik.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for udvalget.